

Innspill: Konesjonssøknad dekommisjonering av Haldenreaktoren

Norske leger mot atomvåpen (NLA) takker for muligheten til å komme med innspill til konesjonssøknaden fra Norsk nukleær dekommisjonering (NND) vedrørende Haldenreaktoren.

NLA arbeider for å spre informasjon om de helsemessige og humanitære konsekvensene av atomvåpen og organisasjonens mål er en atomvåpenfri verden. NLA er også partnerorganisasjon i den internasjonale kampanjen for å avskaffe atomvåpen (ICAN). NLA registrerer en pågående debatt om eventuell utbygging av nye atomreaktorer i Norge, men har ingen uttalt mening om kjernekraft. Konesjonssøknaden ligger slik sett litt på siden av NLAs arbeidsområde, men som ikkestatlig interesseorganisasjon innen helseområdet og sikkerhetspolitikk finner vi enkelte sider ved søknaden som vi allikevel velger å kommentere.

NLA forstår at opprettelsen av NND følger av nedleggningen av den nukleære virksomhet ved Institutt for energiteknikk (IFE), og at etaten sorterer under Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). I tildelingsbrevet fra NFD 21.12.2021 (søknadens side 4) står det at ansvaret for alle relevante anlegg skal overføres til NND fra IFE, og fra Statsbygg som har eierkonesjonen for det nukleære lageret (KLDRA) i Himdalen. Så vidt en forstår var målet å få gjennomført dette 01.01.2024. Ultimo 2022 sendte NND konesjonssøknader for Haldenreaktoren, KLDRA og anleggene på Kjeller, og den aktuelle søknaden er angitt å erstatte den tidligere søknaden vedrørende Halden og KLDRA (søknadens side 8)¹. Vi kan ikke se om konesjonssøknaden av 2022 er innvilget eller fortsatt er til behandling. At IFE fortsatt har konesjon ut 2030 tilsier vel at dette ikke er avklart. NLA har ikke sett de tidligere søknader, og aktuelle søknad mangler en del taushetsbelagte punkter, og vi kan derfor vanskelig mene noe om grunnen til og behovet for ny konesjonssøknad allerede etter halvannet år. Det er slik vanskelig å ta stilling til mange mulige helserelevante forhold, dagens bekymringsfulle trusselsituasjon tatt i betraktning. Særlig forhold som eventuelt hører inn under NLAs formål, herunder sikkerhetspolitiske aspekter. Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) og andre relevante departementer med underliggende etater, og med tilgang til fullstendig søknad, bør adressere slike spørsmål.

Av de viktige momenter for NND's virksomhet (søknadens side 11) er NLA særlig opptatt av punktene med helserelevans, slik som mulig tap av tillit i samfunnet og mulige konsekvenser for omgivelsene og dermed forbundne helseaspekter. Vi er glade for at det vil bli stilt krav

---

¹ Så vidt vi kan se omhandler denne konesjonssøknaden kun Halden, men vi registrerer på nettsiden til DSA at det nylig er lagt til en separat konesjonssøknad for KLDRA.

til god sikkerhetskultur og sikkerhetsledelse, kommunikasjon og samfunnskontakt. Forringete psykososiale helseforhold er fra utlandet ofte rapportert i nærheten av nukleære anlegg. Tidligere undersøkelser av slike befolkningsreaksjoner i Skedsmo på gamle lekkasjer fra IFE viste bekymringer hos noen i en slik grad at det måtte karakteriseres som helseskade². Dette tilsier stor forsiktighet og omtanke i kommunikasjon som ofte kan bli for teknisk preget og ikke adresserer mer eller mindre berettiget bekymring. Mennesker bekymret for somatiske helseeffekter av stråling beroliges sjelden av sannsynlighetsregning, selv om det kan vises til særdeles lav risiko.

Vi stusser noe over punktet om «Ekstern interesse og potensial for politisk innblanding». Hva menes med dette? Tolket som interesse og innblanding fra utenlandske aktører er det klart bekymringsfullt, tolket som lokal/regional/nasjonal interesse burde det ses på som positivt. Tidlig involvering av særlig lokale politiske myndigheter er viktig, og vi registrerer at en del kommuner både i Norge og Sverige er med på høringslisten. Men karakteristikken av politisk aktivitet som «innblanding» er tendensiøs. Det er velkjent fra internasjonalt arbeide med nukleære problemstillinger at teknologisk dominerte prosjekteiere kan oppleve politisk motstand som innblanding, mens det like gjerne skyldes manglende forståelse for allmennhetens kritikk av manglende involvering og som overkjøring. Sivilsamfunnets involvering, også politisk, er en demokratisk rettighet.

Hoveddelen av høringsdokumentet omhandler teknikaliteter og juridiske/forvaltningsmessige grenseoppganger. Vi finner dette i hovedsak ukontroversielt og tillitvekkende, og det ligger stort sett utenfor NLA's virksomhetsområde. Det er naturligvis mye som må avklares avtalemessig mellom de forskjellige aktører. Forholdene til DSA og IFE synes grundig omhandlet både forvaltningsmessig og juridisk, og også forhold til annet lovverk som f.eks. forurensningsloven.

På søknadens side 34 (5.1.4 Forebyggende sikkerhet) står det om «å fjerne eller redusere risiko som følge av tilsiktede truende handlinger». Her refereres til Grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF) og det dreier seg om bl.a. terrorister, sabotører eller fiender, og det pekes også på helseberedskapen. Det står imidlertid intet om NND's egen beredskap på helseområdet, men at en del vakt- og sikkerhetstjenester skal kjøpes fra IFE (søknadens side 36). NLA betviler at helseberedskapstjenester kan kjøpes fra IFE, men muligens fra andre aktører innen helseberedskap, f.eks. Sykehuset Østfold. Forholdet er heller ikke omhandlet i avsnittet «eksterne krav» (kapittel 5.2.2.6) og lite i HMS-sammenheng (kapittel 5.2.2.10). Videre burde det vært med en diskusjon om forhold til overvåkningstjeneste og tilsvarende, men det antas at slike avsnitt finnes i de klausulerte delene av konsesjonssøknaden. Kapitlene 5.2.2.13 og 6.4.2 (beredskap, strålevern og miljø, søknadens sider 56 og 72) virker tilfredsstillende. Strålevernskompetanse vil være tilgjengelig i ordinær arbeidstid, utenom dette skal det dekkes av BUA-vakt, men vi fant ikke noe særlig om beredskapsmessig kontakt eller samarbeide med DSA.

---

² StrålevernRapport 2002:2, Statens strålevern, Østerås 2002

**NORSKE LEGER
MOT ATOMVÅPEN**

Samlet sett ser ikke NLA store mangler i det søknaden legger opp til. Det fremgår at problemer kan oppstå både vedrørende lagringsforhold for brensel og også med transport av radioaktivt materiale. Problemer med dette er rimeligvis vanskelig å forutse og må løses etter hvert. KLDRA er i drift og konsesjonsoverføring til NND blir antagelig enklere enn for Haldenanlegget. Den foreliggende søknad er ikke en konsesjonssøknad for lagring av høyaktivt avfall, men det berøres på de siste sider av søknaden. NLA antar at arbeidet med dekommisjonering av Haldenreaktoren de øvrige anleggene vil bli komplisert, men at etablering av permanent lagring for høyaktivt avfall vil bli vesentlig vanskeligere og mer konfliktfylt. Så vidt vites er det hittil kun Finland som har etablert slikt lager.

Takk for muligheten til å komme med innspill og lykke til med det viktige arbeidet.

Maja Fjellvær Thompson
Daglig leder
Norske leger mot atomvåpen

Knut Mork Skagen
Styreleder, NLA